

Kirje
TEM/2784/00.04.01/2011
13.02.2013

Maakunnan yhteistyöryhmät

KYSELY KIINNOSTUKSESTA KANSALAISTOIMIJALÄHTÖISEEN PAIKALLISEEN KEHITTÄMISEEN KAUPUNGEISSA

Lähtökohdat

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmassa painotetaan paikallista kehittämistä aiempaa enemmän esittäen mm. kylätoiminnan vahvistamista sekä kansalaisvaikuttamisen ja -toiminnan kehittämistä ja tukemista eri tavoin. Paikallisen kehittämisen sekä kansalaisyhteiskunnan osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien vahvistamisen tarve korostuu kuntarakenteen muuttuessa ja kuntien kasvaessa yhä suuremmiksi yksiköiksi.

Komission mukaan paikallinen kehittäminen on yksi koheesiopolitiikan keskeisistä elementeistä ohjelmakaudella 2014–2020. Euroopan rakenne- ja investointirahastojen eli Suomen kohdalla Euroopan aluekehitys-, sosiaali-, maaseutu- sekä meri- ja kalatalousrahastojen avulla on vastattava moninaisiin kehitystarpeisiin aluetasoa pienempien yksiköiden tasolla ja paikallisella tasolla. Liitteenä on tiivistelmä komission tiedotteesta paikallisyhteisöjen omiin kehittämishankkeisiin liittyen.

Suurissa kaupungeissa ja pienempien kaupunkien keskusta-alueilla ei ole ollut kuluvalle ohjelmakaudella käytössä systemaattista kansalaistoimijalähtöistä paikallisen kehittämisen välinettä. Paikallisen kehittämisen toimintatapoja vahvistamalla asukkaiden aktiivisuus saataisiin nykyistä tehokkaammin hyödyksi kaupungeissa. Kansalaistoimijalähtöinen työtapa kaupunkialueilla vahvistaisi kaupunkitoimijoiden kuten esimerkiksi kaupunkien asukas-yhdistysten tasa-arvoisuutta suhteessa maaseudun vastaaviin toimijoihin. Samalla rakennerahastotoimintaan saataisiin mukaan uusia toimijoita ja rakennerahastojen toimia saataisiin lähemmäs kansalaisia.

Toimintatavat ja -sisällöt

Kaupunkien kansalaistoimijalähtöisen paikallisen kehittämisen toimet toteutettaisiin osana normaalia rakennerahasto-ohjelman toimeenpanoa hankehakujen kautta. Toimina voitaisiin rahoittaa yhteisöllisiä pienhankkeita sekä paikallisen kehittämisstrategian laatiminen. Paikallisen kehittämisen toimintatavat voisivat vaihdella, mutta niissä tulisi toteutua seuraavat periaatteet ja reunaehdot:

- Paikallinen kehittäminen on omaehtoista, alhaalta ylös -suuntautuvaa ja kansalaistoimijälähtöistä.
- Toiminta on avointa, osallistavaa ja laaja-alaista.
- Kehittämistoiminta pohjautuu paikallisten toimijoiden yhteistyössä laatimaan kehittämiss strategiaan. Strategian lähtökohtaisena tavoitteena on työ- ja ansiomahdollisuuksien kehittäminen sekä sosiaalisen pääoman lisääminen.
- Toiminta kohdistuu niille alueille, joilla ei toteuteta maaseuturahastosta rahoitettua yhteisölähtöistä paikallista kehittämistä (Leader-toimintatapa). Nykyisin Leader-toimintatavan piirissä ovat kaikki alle 23 000 asukkaan kunnat sekä tätä isompien kuntien maaseutualueet (yli 23 000 asukkaan kunnissa keskusta-alueet on rajattu Leader-toiminnan ulkopuolelle). Täten kaupunkien kansalaistoimijälähtöinen paikallinen kehittäminen kohdistuisi isoihin kaupunkeihin ja yli 23 000 asukkaan kuntien keskusta-alueille.
- Toiminta-alue on perusteltu toiminnallisuuden ja paikallisten olosuhteiden näkökulmasta. Toiminta-alueen ei tarvitse olla maakunta-, ELY-keskus- tai kuntarajojen mukainen.
- Toiminta-alueen kunnat ja kaupungit osallistuvat kehittämistoimintaan omalla rahoituksellaan.

Kaupunkien kansalaistoimijälähtöisen paikallisen kehittämisen tulee toteuttaa Manner-Suomen rakennerahasto-ohjelman 2014–2020 tavoitteita ja sopia valittuihin investointiprioriteetteihin. Kestävään kaupunkikehittämiseen varattu 5 prosentin korvamerkitty rahoitus ei suoraan täytä kansalaistoimijälähtöisen kehittämisen kriteereitä, koska varojen päätösvalta on kaupungeilla. Se ei siten kuulu tähän kyselyyn.

Kyselyn tavoite ja kysymykset

Tämän kyselyn tavoitteena on koota työ- ja elinkeinoministeriöön tietoa siitä, millä alueilla on mielenkiintoa ja valmiuksia kaupunkien kansalaistoimijälähtöiseen paikalliseen kehittämiseen sekä miten ja millaisilla sisällöillä kaupunkien kansalaistoimijälähtöistä paikallista kehittämistä haluttaisiin toteuttaa. Vastauksia hyödynnetään Manner-Suomen rakennerahasto-ohjelman 2014–2020 valmistelussa.

Maakunnan yhteistyöryhmiä pyydetään keskustelemaan alueensa eri toimijoiden, kuten kuntien, järjestöjen ja yhdistysten, mukaan lukien Leader-ryhmät, kanssa kaupunkien kansalaistoimijälähtöisestä paikallisesta kehittämisestä ja vastaavan käytyjen keskustelujen pohjalta seuraaviin kysymyksiin:

- 1) Onko alueellanne mielenkiintoa ja valmiutta kaupunkien kansalaistoimijälähtöiseen paikalliseen kehittämiseen rakennerahasto-ohjelman puitteissa?
- 2) Minkälaisilla toimintatavoilla kaupunkien kansalaistoimijälähtöistä paikallista kehittämistä haluttaisiin alueellanne toteuttaa?
- 3) Minkälaisia sisältöjä alueellanne haluttaisiin toteuttaa kaupunkien kansalaistoimijälähtöisen paikallisen kehittämisen kautta?

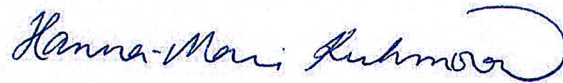
Vastausten toimittaminen

Maakunnan yhteistyöryhmiltä pyydetään 1) **raporttia käydyistä keskusteluista ja niihin osallistuneista tahoista** sekä 2) **vastauksia kysymyksiin kirjallisesti sähköisessä muodossa**. Maakunnan yhteistyöryhmän sihteeri voi antaa vastauksen luonnoksena, jonka yhteistyöryhmä vahvistaa käsiteltynään sen. Vastaukset pyydetään toimittamaan työ- ja elinkeinoministeriöön osoitteella kirjaamo@tem.fi viimeistään 22.3.2013.

Kaisa-Leena Lintilä

aluekehitysjohtaja

Hanna-Mari Kuhmonen

maaseutuylitarkastaja

LISÄTIETOJA

Laura Jänis, laura.janis@tem.fi, 029 504 7111

Hanna-Mari Kuhmonen, hanna-mari.kuhmonen@tem.fi, 029 504 7008

Johanna Osenius, johanna.osenius@tem.fi, 029 506 4937

Riikka-Maria Turkia, riikka-maria.turkia@tem.fi, 029 504 7095

LIITE

Paikallisyhteisöjen omat kehittämishankkeet - komission tiedote

TIEDOKSI

Maakunnan liitot

ELY-keskukset

Leader-ryhmät

Liite

Paikallisyhteisöjen omat kehittämishankkeet - komission tiedote

Tausta

Tulevalla ohjelmakaudella jokainen jäsenvaltio tekee Euroopan komission kanssa kumppanuussopimuksen, jossa vahvistetaan kyseisen maan kaikkien edellä mainittujen ohjelmien EU-tavoitteisiin liittyvät yhteiset tavoitteet ja sitoumukset. Kumppanuussopimukset laaditaan samanaikaisesti kaikkien eri rahastojen ohjelmien kanssa. Tavoitteiden edistymisestä raportoidaan säännöllisesti.

Paikallisyhteisöjen omia kehittämishankkeita koskeva LEADER-lähestymistapa on viimeisten 20 vuoden aikana osoittautunut toimivaksi ja tehokkaaksi välineeksi kehityspolitiikan toteuttamisessa. Euroopan komissio on edistänyt tätä toteutustapaa myös muiden yhteisöaloitteiden, kuten Urban-aloitteen ja Equal-aloitteen kautta. LEADER toimintatapa on käynnistynyt EU:ssa vuonna 1991 yhteisöaloitteena. Siitä on tullut maaseudun kehittämisselityksen tärkeä osa, joka hyväksytään laajalti koko Euroopassa. Paikallinen kehittäminen on vuodesta 2007 lähtien toiminut politiikan toteutusvälineenä myös EU:n kalatalousalalla.

Tulevia paikallisyhteisöjen omia kehittämishankkeita koskeva asetusehdotus (28–31 artikla) perustuu LEADER-lähestymistapaan ja koskee kaikkia yhteiseen strategiakehykseen kuuluvia rahastoja (Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa, koheesiorahastoa, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastoa (maaseuturahasto) ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa) ohjelmakaudella 2014–2020.

Paikallisyhteisöjen omat kehittämishankkeet ovat erityinen väline aluetasoa pienempien yksiköiden tasolla ja täydentävät paikallisen tason muuta kehitystukea. Paikallisyhteisöjen omilla kehittämishankkeilla voidaan saada paikalliset yhteisöt ja järjestöt liikkeelle ja osallistumaan Eurooppa 2020 -strategian älykkään, kestävän ja osallistavan kasvun tavoitteiden saavuttamiseen, alueellisen yhteenkuuluvuuden edistämiseen ja tiettyjen poliittisten tavoitteiden toteuttamiseen.

Komissio ehdottaa yhtä menettelytapaa yhteisen strategiakehyksen rahastoista tuettaviin paikallisyhteisöjen omiin kehittämishankkeisiin, jotka:

- keskittyvät tiettyihin **aluetasoa pienempiin yksiköihin**
- ovat paikallisyhteisön vetämiä ja toteutetaan käyttäen **paikallisia toimintaryhmiä**. Paikalliset toimintaryhmät muodostuvat paikallisten yksityisten ja julkisten sosioekonomisten eturyhmien edustajista
- toteutetaan yhtenäisten ja monialaisten, **aluekohtaisten paikallisten kehittämisselitysstrategioiden** avulla. Paikalliset kehittämisselitykset on suunniteltu ottaen huomioon **paikalliset tarpeet ja mahdollisuudet**.
- sisältävät innovatiivisuutta paikallisissa oloissa, verkostoitumista ja tarvittaessa yhteistyötä.

Yksi menettelytapa mahdollistaa rahastojen yhdistetyn käytön paikallisten kehittämisselitysstrategioiden toteuttamisessa.

Paikallisyhteisöjen omien kehittämishankkeiden päätavoitteet

Komission ehdotuksen päätavoitteena on yksinkertaistaa ja laajentaa paikallisyhteisöjen omien kehittämishankkeiden käyttöä kehitysvälineenä. Paikallisyhteisöjen omia kehittämishankkeita koskevilla ehdotuksilla:

- kannustetaan paikallisyhteisöjä **kehittämään yhdennettyjä alhaalta ylöspäin suuntautuvia lähestymistapoja** tilanteissa, joissa on vastattava rakenteellista muutosta vaativiin alueellisiin ja paikallisiin haasteisiin
- **parannetaan yhteisöjen valmiuksia ja edistetään innovointia** (myös sosiaalista innovointia), yrittäjyyttä sekä muuttumiskykyä kannustamalla yhteisöjen ja alueiden hyödyntämättömien mahdollisuuksien löytämiseen ja kehittämiseen
- **edistetään yhteisön omistajuutta** lisäämällä osallistumista yhteisöjen sisällä sekä vahvistetaan osallisuuden ja omistajuuden tunnetta, joka voi parantaa EU:n toimien tehokkuutta
- **tuetaan monitasoista hallintoa** tarjoamalla paikallisyhteisölle keinot osallistua täysimääräisesti EU:n tavoitteiden täytäntöönpanon muokkaamiseen kaikilla aloilla.

Koska paikallisyhteisöjen omat kehittämishankkeet ovat aluekohtaisia ja niitä voidaan rahoittaa yhteisen strategiakehyksen eri rahastoista, ne ovat ihanteellinen tapa luoda yhteyksiä kaupunki-, maaseutu- ja kalastusalueiden välille. Jäsenvaltiot määrittävät kumppanuussopimuksissaan, miten ne aikovat tukea paikallisyhteisöjen omia kehittämishankkeita. Kumppanuussopimuksessa jäsenvaltio kertoo, missä ohjelmissa ja millä alueilla paikallisyhteisöjen omia kehittämishankkeita voidaan käyttää. Paikallisyhteisöjen omat kehittämishankkeet ovat vapaaehtoisia Euroopan aluekehitysrahastossa, Euroopan sosiaalirahastossa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastossa, mutta pakollisia Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastossa.

Koska paikallisten toimintaryhmien luomat paikallisyhteisöjen omien kehittämishankkeiden strategiat voivat kattaa yhdestä tai useammasta rahastosta tuettavia toimia, rahastojen välillä on oltava johdonmukaisuutta ja koordinoitua. Jäsenvaltioiden ja hallintoviranomaisten on määritettävä paikallisten kehitysstrategioiden valintaperusteet ja varmistettava, että ehdotuspyyntöjä ja menettelyjä koordinoidaan rahastojen välillä. Strategioiden valinnasta ja hyväksynnästä vastaa yhteiskomitea, jonka kyseiset hallintoviranomaiset ovat perustaneet tähän tarkoitukseen. Näin taataan, että monista rahastoista tuettavat strategiat saavat kokonaisuudessaan koordinoitua rahoitusta.

Paikallisten kehittämisstrategioiden valinta ja hyväksyntä on saatava päätökseen vuoden 2015 loppuun mennessä. Koska tästä rahoituskaudesta ei ole automaattista siirtymää seuraavaan, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston ja Euroopan kalatalousrahaston paikallisten toimintaryhmien on toimitettava uudet strategiat. Uudet ehdotukset mahdollistavat myös sen, että olemassa olevat paikalliset toimintaryhmät voivat harkita paikallisten strategioidensa laajentamista muihin yhteisen strategiakehyksen rahastoihin.

Paikallisyhteisöt eri rahastoissa

Euroopan aluekehitysrahasto/Euroopan sosiaalirahasto: Lissabonin sopimus ja Eurooppa 2020 -strategia antavat vahvat perusteet yhdennetyn ja osallistavan lähestymistavan käyttämiseksi paikallisten ongelmien ratkaisemisessa. Erityisesti keskittyminen kasvuun laatuun ja tarve varmistaa, että kasvu on osallistavaa ja kestävä, tarkoittavat, että koheesiopolitiikalla on tuettava taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden tavoitteiden mukaisesti työttömyyden, huono-osaisuuden ja köyhyyden torjumiseen liittyviä toimia.

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: LEADER-lähestymistavalla tuettujen paikallisyhteisöjen omien kehittämishankkeiden menestys on osoitus yhteisöjen osallistumisen tärkeydestä. Lähestymistavan onnistumisesta kertoo se, että EU:ssa toimii tällä het-

kellä 2 304 paikallista toimintaryhmää, joita rahoitetaan yhteensä 5,5 miljardilla eurolla (6 prosenttia Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta myönnettävästä rahoituksesta).

Lähestymistapa on paikallisyhteisöjen omia kehittämishankkeita koskevien komission uusien ehdotusten perusta, sillä se on aluekohtainen, yhdenmukainen ja innovatiivinen, suuntautuu alhaalta ylöspäin, perustuu yhteistyöhön ja sisältää verkostoitumista. Tulevalla ohjelmakaudella vähintään 5 prosenttia maaseuturahaston rahoituksesta on osoitettava LEADER-toimintaan.

Euroopan meri- ja kalatalousrahasto: Euroopan meri- ja kalatalousrahastossa on vuodesta 2007 lähtien tuettu kalastusalueiden kestävästä kehittämistä varmistamalla, että kalastusalan paikallisten toimintaryhmien toimet perustuvat kunkin kalastusalueen erityisiin vahvuuksiin ja mahdollisuuksiin, että niissä hyödynnetään uusia markkinoita ja tuotteita ja että niissä yhdistyvät kaikkien alojen paikallisten toimijoiden osaaminen, energia ja varat.

Toiminnassa on nyt 213 kalastusalan paikallista toimintaryhmää 17 jäsenvaltiossa. Uusilla ehdotuksilla vahvistetaan paikallisten toimintaryhmien kykyä tehdä työtään ja parannetaan mahdollisuutta työskennellä yhdessä muiden alojen ja naapurialueiden kanssa.